

MOJE PENÍZE | Právo

Lichtenštejnové k předání majetku: Soud škodí všem, my jsme vždy preferovali dohodu

PETRA KUČEROVÁ

Česká republika – Letos v prosinci to budou tři roky, co Nadace knížete z Lichtenštejna zažalovala u více než dvaceti okresních soudů Českou republiku a její instituce. Nadace a kníže Hans Adam II. se u soudů domáhají předání knížecího majetku, který od jeho poválečného zabavení dodnes využívá stát. Pandemie covid-19 přinesla jiné priority, ale letitý spor Česka s Lichtenštejnem neskončil. O celé kauze jsme diskutovali s Michalem Růžičkou, mluvčím Nadace knížete z Lichtenštejna pro Českou republiku.



MICHAL RŮŽIČKA, mluvčí Nadace knížete z Lichtenštejna pro ČR.

Pane Růžičko, jaký je vlastně stav řízení u jednotlivých okresních soudů?

U řady okresních soudů se bude teprve konat první stání. Soud v Děčíně rozhodl ve prospěch českého státu, ale Krajský soud v Ústí nad Labem tento rozsudek zrušil. Stejně tak Krajský soud v Brně vrátil kauzu zpět do Vyškova. Nejdál je spor vedený před Okresním soudem Kolín, ten již prošel přes odvolací Krajský soud až k Nejvyššímu soudu. Neaktuálnějšími řízeními jsou před okresními soudy v Hodoníně a Brně, v nichž byly žaloby Nadace knížete z Lichtenštejna a Hanse Adama II. zamítnuty. Pokud bych měl shrnout ze širší perspektivy, jak u okresních soudů spor probíhá, konstatoval bych, že české soudnictví má potíže vyrovnat se s tak komplexním a rozsáhlým sporem.

V jakém smyslu?

Z lavice pro veřejnost máte z řízení často pocit, že soudci se chtějí kauzy především zbavit. Poslat ji dál. Stává se, že zahájí slovy: Všichni v sále víme, že u Okresního soudu

tento spor neskončí. Jako kdyby tím říkali: takže jsme tu dnes zbytečně. Co je možná ještě zajímavější, především moravští soudci dávají najevo, že je zjevné, že křivda se stala, ale nemohou s tím podle občanského zákoníku a zavedené soudní praxe nic dělat. Soudci v Brně i Hodoníně velmi podrobně zkoumali úplně všechny důkazy Lichtenštejnů zkoumat. Oba pak v soudní síni řekli, že důkazy jsou velmi zajímavé a důkladné a jistě budou v mezinárodním kontextu zkoumány odlišně, než jak ně musejí nahlížet naše okresní soudy.

Přesto ale knížecí nadace zatím spíše prohrává...

U okresních soudů ano, což souvisí s tím, co jsem právě popsal. Tato soudní řízení mívají trojí průběh: první – soudce nepřijme k dokazování žádný z důkazů lichtenštejnské strany a formalisticky se schová za dřívější rozsudky v neprospěch Nadace, nebo druhý – některé důkazy přijme, uzná, že se Lichtenštejnům stala křivda, ale kvůli hranici roku 1948 rozhodne proti nim anebo třetí – uzná, že zabavení majetku hlavně neutrálního státu bez administrativního rozhodnutí a bez kompenzace může být problematické z hlediska mezinárodního práva, ale tady jsme v Česku a mezinárodní právo není předmětem našeho zájmu. Rozhodně veškerý materiál sesbíraný u českých soudů může být zajímavý pro soudy mezinárodní. Český stát prostřednictvím svých advokátů tvrdí, že důkazy před rokem 1948 nemůže zkoumat, ale rád si pomáhá totalitním závěrečným rozsudkem komunistického soudu proti Lichtenštejnům z roku 1951. A teď v Brně stát argumentoval, že způsob, jakým Československo přičlenilo knížeti německou národnost, už se odestál, takže my i on se dnes musíme s německou národností hlavy Lichtenštejnska smířit jako s faktem, který nelze přezkoumat. Myslím, že nesmyslnost tohoto argumentu cítí úplně každý.

Právník Lichtenštejnů požadoval odročení řízení u okresního soudu do doby, než rozhodne Nejvyšší soud v kauze Kolín anebo dokonce soud ve Štrasburku. Je to tak?

Vývoj sporu ukazuje, že Hans Adam II. měl pravdu, když před zhruba třiceti lety veřejně mnohokrát opakoval, že by se obě strany měly dohodnout u jednacího stolu. Možná si jeho výroky také pamatujete: „Soudní spory stojí obě strany čas a peníze,“ přičemž opakovaně nabízel prozíravé východisko. Nikoli soudní spor, ale chytrá dohoda může být základem pro spolupráci a udržitelný ekonomický rozvoj. Což platí stále. Dohoda by lépe posloužila zájmům obou stran sporu, a to na státní i regionální úrovni. Pokud se týká organizace velkého množství soudních řízení, která jsou argumentačně podobná nebo stejná, lichtenštejnská strana od počátku navrhovala určit jeden soud jako „pilotní“ a jeho rozhodnutí aplikovat na všechny ostatní. Soudy na to ale nepřistoupily.

Mám jeden příklad, a to obec Strání-Květná. Tam už se delší čas ve spolupráci s Lesy ČR chystá úprava okolí pramenů zvaných Straňanský cícuřek. Jedná se o oblíbený výletní cíl. Na pozemky je ale podána žaloba Lichtenštejnů a projekt stojí. Podobná situace je jistě i jinde. Není to protimluv, že žaloby Nadace blokují třeba opravy kulturních památek?

Odpovím nejprve obecně. Soudní spory začaly v roce 2014 žalobou České republiky na Nadaci knížete z Lichtenštejna spravující nížejší majetek. Kníže se s Českou republikou nikdy soudit nechtěl, byl k tomu donucen. A Straňanský Cícuřek? Nadace knížete z Lichtenštejna si je dobře vědoma faktu, že soudní spor může komplikovat některé veřejné prospěšné investice či stavby. Proto z rozhodnutí knížete volí vstřícný přístup a tam, kde je to možné, spolupracují právníci lichtenštejnské strany s místními úřady na takovém řešení, aby místní komunita nemusely s některými projekty čekat na soudní rozhodnutí. Takto Nadace umožnila v Lednici stavbu chodníku k mateřské škole, nedaleko Prahy do stavbu obecního vodovodu, v Břeclavi se jedná o bezproblémové dokončení obchvatu města a tak dále a dále, příkladů je celá řada. Kvůli projektu úpravy pramenů, na který se ptáte, nás zatím nikdo nekontaktoval. A konečně reakce na vaši poznámku o blokadě opravy



SOCHA před budovou lichtenštejnského parlamentu ve Vaduzu.

památek. Řada lichtenštejnských památek dávno zanikla, protože se o ně stát nepostaral. Některé památky potřebují opravy nikoli proto, že by už byly ve špatném stavu, když je stát zabavoval, ale proto, že z dobrého či skvělého stavu je přivedl na pokraj záhuby. Čili tento způsob moralizování je přinejmenším nespravedlivý. Nakonec, každý se dnes může zajet podívat do Vídně, do Štýrska či Lichtenštejnska, jak vypadá péče o památky, o lesy a o krajinu v podání Lichtenštejnů. Do Česka by přinesli světová měřítka.

Někteří lidé se ale možná bojí, že by třeba zámky či lesy nebyly tak přístupné.

Podle průzkumu společnosti IPSOS si většina obyvatel ČR myslí, že by se stát měl s Lichtenštejnem dohodnout. Rod byl historicky mezi prvními, kdo otevřel galerie, zámky a přírodní parky veřejnosti. Stejný přístup by uplatňoval i u nás poté, co by dostal některé historické majetky znovu na starost. Ostatně, v této souvislosti bych rád citoval část děkovačkové řeči, kterou pronesl dědičný princ Alois na půdě

Mendelovy univerzity v roce 2019, když obdržel zlatou medaili této školy, kterou jeho předci od počátku její existence podporovali: „Rod Lichtenštejnů považoval Moravu za svůj domov po 800 let. Kdo cítí odpovědnost, přirozeně chce, aby jeho domov obstál a dlouhodobě prosperoval. Abychom toho dosáhli, museli jsme propojit orientaci na dlouhodobé cíle a udržitelnost s podnikavostí a vynalézavostí... Nikdy jsme nezapomněli, kde jsme byli doma. Jakmile budou okolnosti připraveny, budeme připraveni i my plnit opět mnohem užitečnější roli ve prospěch Mendelovy univerzity, Moravy i celé České republiky.“ Věřte, že tato slova nebyla pronesena do větru.

Žaloby v roce 2018 nepodal pouze Nadace, ale i několik dalších – nevládnoucích – větví rodu Lichtenštejnů. Jak probíhají tyto spory u okresních soudů?

Nejčerstvější je rozhodnutí soudu ve Strakonících, kde vedou spor potomci Ludmily z Lichtenštejna, rozené Lobkovicové, což je velmi zajímavá kauza. Majetek Ludmily totiž úřady zabavily až v dubnu 1948, bez odkazu na

takzvané Benešovy dekrety a také bez jakéhokoli správního, natož pak soudního rozhodnutí. Soudkyně ve Strakonících proto žádala po zástupu státu takzvaný nabývací titul bez úspěchu.



Hrad Vaduz.

Přesto nakonec žalobu odmítla a odůvodnila to tím, že v Československu neproběhlo dědické řízení. Podotýkám, že Ludmila zemřela v roce 1974 v době tuhé komunistické „normalizace“, což jakékoli kroky dědiců na zdejším území znemožňovalo...

A jaký je tedy váš pohled?

Vám to nepřijde sporné, že někdo někomu něco ukradne, a protože si je dobře vědom faktu, že „byla spáchána“ křivda, přijme zákony nebo soudní rozhodnutí, jimiž zabráni okradenému domáhat se svých práv? Navíc, nejde-li o nepřítel, takže ho označí za Němce, aby z něj nepřítel udělal. Mně ano.



KNÍŽE Hans Adam II. s manželkou Marií, oslava národního dne.



MALBUN, Lichtenštejnské lyžařské středisko.



ZAHRADNÍ palác ve Vídni. Foto: 5x archiv nadace